

כנסת שמינית

מושב שני

פרוטוקול מס' 108

מישיבת ועדת הכלכלה שהתקיימה ביום ג', כב' בחמוז
תשל"ה (1.7.75) בשעה 13.00

נוכחים:

חברי הועדה:
י. הורביץ - היו"ר
פ. גרופר
מ. דרובלס
ע. הדס (הורביץ)
י. כהן
י. שערי

מוזמנים:
מר נוידורפר - ממזמנה על הכנסות המדינה
מר גבאי - משרד האוצר
מר בר-חיים - " "
מר פוהורילס - משרד החקלאות
גב' הברמן - " "
מר הירש - האיחוד החקלאי
מר פרידמן - " "
מר רונן - המרכז החקלאי
מר פינקלמן - " "
מר איזקסון - התאחדות האכרים
מר מסינג - " "
מר סלמן - " "

מזכיר הועדה - פ. פלקסר

יועץ כלכלי לועדה - ד. לב

רשמה - ש. ברקת

סדר היום

השלכות הרפורמה במיסוי על החקלאים.

היו"ר י. הרביץ:

אנו ממשיכים לדון בהשלכות הרפורמה במיסוי על המצב של החקלאים.

מר נוידורפר:

הבאתי תשובות ל-4 נקודות: מס שבח ורווחי הון, ניהול חשבונות, הגדלת חשלומי ביטוח לאומי וביטול הניכוי לאשה עובדת בחקלאות.

אשר למס רווחי הון, כעת מ'אוגנים הסכומים המוטלים בנושא זה בשני חוקים נפרדים: פקודת מס ההכנסה בענין רווחי הון (מנכסי דלא ניידים) (כלומר מניות, מכוניות, ציוד, מוניטין וכד') וכן בחוק מס שבח מקרקעין, העוסק ברווחי הון ממקרקעין. לגבי רווחי הון רגילים ניקבע בחוק הנוכחי שיעור מס של 50%, וכן יש מלווה מלחמה שמגיע עד לשיעור של 22.25%. שיעור המס יורד מדי שנה ב-1.5%, כך שלאחר החזקה של 33 שנה אין אדם צריך לשלם עוד מס רווחי הון בכלל. מלווה הוא צריך לשלם תמיד, אבל זאת השקעה לא כל כך רעה: הסכום צמוד לפדוי, ואפשר לפדות אותו בבוא הזמן. בקשר למס שבח מקרקעין ניקבעו שיעורים שבין 20% ל-40%, בהתאם לחקופת החזקה בנכס. שיעור המס יורד באופן הדרגתי, כך שבעבור 37 שנים אין לשלם יותר. על שולחן הכנסת מונחת הצעת חוק לתיקון מס שבח מקרקעין (מס' 6) שם ניקבע שיעור חדש, חמור יותר, אבל יורד גם כן באופן שבעבור 52 שנה חייב אדם לשלם רק 10%, ואחוז זה כבר איננו יורד. כאשר באה ועדת הרפורמה למיסוי והציעה שיטה חדשה, החליטה ועדת המספים להשעות את הדיון בחוק מס שבח מקרקעין וחדש אותו מחר. בכל מקרה צולח יש מס על רווחי הון. ברוב ארצות אירופה המס על רווחי הון נובע לפי שיעורי המס הרגילים, כי יוצאים מתוך הנחה שאדם העושה עיסקה הונית - למשל קנה קרקע ומכר קרקע, גם אם עיסוקו איננו בכך - צריך לשלם לפי שיעורי מס רגילים, כי אין להפלות רווחים מהון לעומת רווחים מעבודה או מעסק. אנגליה הייתה הארץ היחידה שקבעה שיעורי מס שונים לגבי סוגי הרווחים, ותמיד העדיפה את ההכנסה מעבודה. לפי הטבלאות שלהם, משלמים על הכנסה מיגיעה אישית שיעור מס נמוך יותר מאשר על הכנסה מרווחי הון, בהסתמך על אידיאולוגיה האומרת שרווחי ההון מושגים יותר בקלות על כל פנים, בכל החוקים הנוגעים למס רווחי הון משלמים על הרווח המלא, מבלי לעשות הבחנה מהו החלק הנובע מאינפלציה. בארצות כמו ארה"ב, למשל, שיעור המס הוא 25%, ואף על פי שגם שם יש אינפלציה אין מביאים זאת בחשבון בחישוב הזה. גם אין מביאים בחשבון כמה זמן החזיקו בנכס.

הצעת ועדת הרפורמה היא הקלה רצינית לגבי העיקרון של אופן חישוב המס על רווחי הון, בכך שאומרים שעל אותו חלק מן הרווחים הנובע מן ההתפתחות האינפלציונית משלמים 10% בלבד, בניגוד לרווח ממסכורת או מעסק או מסחורות, עבורם משלמים מס מלא גם על החלק האינפלציוני.

היו"ר י. הרביץ:

הריבית איננה הוצאה?

מר נוידורפר:

כן, הריבית היא הוצאה. מעבר לשיעור העלייה של האלנדקס, כלומר על הרווח הריאלי, צריך לשלם שיעורי מס רגילים. אני מציין זאת, משום שעל השכר יש לשלם מס רגיל, אף על פי שתוספת היוקר היא חלק מבסיס המס. חוגים מסוימים שואלים: מדוע אין מס על הפרשי הצמדה? התשובה היא שניתן פטור ממס משום שהפרשים האלה זהים לעלייה שחלה באינדקס. ועדת בן-שחר היפלתה בין הון רגיל ובין השקעות באיגרות חוב, כך שלגביהן שאיננו איגרות חוב היא מטילה 10% על הרווח האינפלציוני, בו בזמן שלגבי איגרות החוב אין מטילים מס על התוספת שנובעת מן האינפלציה. הסיבה היא, כוונת הממשלה להעדיף השקעה שבאה לממן את תקציב המדינה. בתקציב האחרון יש הכנסה של 6 מיליארד מאיגרות חוב צמודות.

אנשי דן ואגד טענו בפנינו: אנשים לא ירצו להשקיע במניות! הבאתי להם דוגמא: אם אדם ישקיע 200,000 ל"י ואחרי 10 שנים ירצה לפרוש ויקבל עבור המניה 400,000 ל"י, הרי שאם האינדקס במשך 10 שנים עלה

ב-100%, הוא יצטרך לשלם רק 10% על אותם ה-200,000 לישנוספו לו, כלומר לא יותר מ-20,000 ליש מתוך 400,000 ליש. במשכורת, לעומת זאת, משלמים מס לפי הצעה זו גם על החלק שבא כתוספת בגלל האינפלציה. לפי החישוב של היום, צריך היה אותו בעל מניה לשלם 35% ולא 10% על הפרש. 20,000 ליש לעומת 70,000 ליש לפי החוק הנוכחי - לדעתנו זה עידוד רציני, ולא להיפך.

היתה טענה בענין הרטרואקטיביות. אני רוצה לציין שהשנים האחרונות כבר הכנסנו מספר תיקונים בשיעורי המס על רווחי הון: האזכרו את החקופה בה מגיעים לפטור, מ-18 שנה ל-28 ואחר כך ל-38 שנה - כלומר הורדנו את השיעורים. ולא היתה טענה של רטרואקטיביות. הנחנו על שולחן הכנסת תיקון מס' 6, שיש בו העלאה שיעורים רצינית, ולא היתה טענה של רטרואקטיביות. אם היום הייתי בא לקבוע שיעור מס גבוה יותר על עסקות שכבר הושלמו, היה מקום לטעון את טענת הרטרואקטיביות, אבל לפי גירסתנו הרווח של האיש העושה את העסקה נוצר במשך תקופה ממושכת, והדרך הפשוטה והנכונה ביותר היא לגבות את המס על ההפרש שבין מחיר הקניה למחיר המכירה. גם לגבי סחורה וגם לגבי נכסים, לא יכול להיות חישוב אחר. על עסקה כזאת אני מחיל את שיעורי המס שהם בחוק בזמן שמתבצעת העסקה. לכן אין מקום לטענה הזאת. לכן הטענות הן בעצם לגופו של ענין, ולא לגבי העיקרון שהיה קיים גם עד עכשיו. למעשה נותן עיקרון זה העדפה לריוחתי מקרקעין, באשר הוא לוקח כאן את שיעורי המס הרגילים רק על הרווח הריאלי. ב-3 השנים האחרונות היה הרווח הריאלי גדול יותר מן הרווח האינפלציוני, אבל היו שנים שזה היה להיפך. ב-1969 עלה מדד יוקר המחיה ב-2.5% ואילו מדד יוקר המקרקעין עלה ב-36%. ברוב המקרים הצעת בן-שחר בודאי מקלה.

הבעיה החמורה שמתעוררת כאן - וזה עורר בצדק את זעם בעלי המקרקעין ובעלי ההון למיניהם - היא שעד היום הורגלנו למצב שאחרי מספר שנים מסוים אין צורך לשלם מס בכלל, וזאת בניגוד למקובל בכל מדינה אחרת בעולם. בוועדת הכספים התקבלה היום החלטה עקרונית שהשיטה המומלצת על ידי ועדת הרפורמה אמנם חופעל כעיקרון, אלא שחברי הוועדה יציעו הצעות להקלה מסוימת במקרים שהנכסים מוחזקים זמן רב, מתוך ההנחה שאנשים תיכננו השקעות וניהלו מדיניות חיסכון המכוונת למצב שהיה קיים עד עכשיו, ואי אפשר למצות לגביהם את הדין, כי אינדיקס יוקר הבניה עלה בכל השנים מעל ומעבר לאינדיקס יוקר המחיה. אם שחררנו את ירושלים ב-1967, הרי מיגרש שעלה 500 ליש הפך פתאום להיות שווה 10,000 ליש. המדינה אומרת שמגיע לה גם כן חלק מן היתרונות שפעולותיה נחננו לאזרחים מסוימים, בעלי הון דוקא, שנהנו כתוצאה מהתפתחות המדינה. אני חושב שעל הרווחים שבאים כתוצאה מן ההתפתחות הכללית של המשק, צריך לגבות מס שלא יהיה נמוך יותר מן המס שאנחנו גובים מן המשכורות. על כך ועדת הכספים ודאי חתן את דעתה. יש נכונות גם מצד האוצר וגם מצד כל הגופים המרכיבים את ועדת הכספים, לחפש פשרה לגבי נכסים המוחזקים זמן רב, אבל לפי כל ההצעות שהועלו עד עכשיו ישאר תמיד איזה שהוא מס לתשלום על רווח מקרקעין.

מר איזקסון: בנוגע להשוואת המס למה שמקובל בחוץ לארץ, אי אפשר לקחת דוגמא מקטע מסוים, מבלי לראות את המערכת בכללה. הייתי מוכן לקבל מיד את מערכת המיסוי שקיימת בארה"ב, במקום המערכת שלנו בכללותה.

שמחנו לשמוע שהולכים לקראת התחשבות באלה המחזיקים נכסים במשך תקופה ממושכת. כפי שהדגיש היו"ר בסיכום שלו: לגבי בעלי הנכסים החקלאיים, הרכוש כולל את התנאים הסוציאליים שהם בנו לעצמם במשך כל שנות עמלם, ואפילו במשך הדורות. בקרנות המקבילות אצל השכירים, כלומר קופות חגמולים ופנסיות, אין נוגעים בכלל. אין עינינו צדה בהם, אבל אנחנו לא רוצים להיות מקופחים. הקרנות הסוציאליות שלנו כלולות בחוק הרכוש הזה. אין זה משנה אם הרכוש נירכש לפני שנים או שלושה

דורות מבחינה זו. כל חקלאי השקיע לפי יכולתו ואת עמלו ואת הסכונותיו בפיתוח המשק, מתוך הנחה שבכך הוא בונה קרן אשר תבטיח את התנאים הסוציאליים שלו, ועל כך אין גובים מס. ואין זה משנה אם מדובר על משפחה חקלאית במושב או במושב.

מר מסינג: אנחנו מזדהים ב-100% עם המלצות ועדת בן-שחר, אבל אנחנו טוענים שהפרוש שעליו מסתמך האוצר איננו מבוסס. כתוב במפורש בפרק ה' של ההמלצות, שעד לכניסת החוק הזה נזקקו יחול החוק הקיים, גם בקשר לקאופרטיבים וגם בקשר לרכוש חקלאי. עדיין לקבל זאת כמיקשה אחת, כלומר לקבוע את המיסים לפי החוק הקיים ולא לעשות מניפולציות.

מר נחמקיץ: עדיין לא קיבלנו תשובה על בעיה שמטרידה אותנו: בחלק מן המושבים, ולא דווקא הותיקים, יש אנשים שאינם מתאימים להחזיק במשק חקלאי; לא נוכל להחליף אותם במתאימים יותר לחקלאות, בגלל החוק הזה. היום הגענו לזה שמשק במושב שווה יותר מאשר פעם, אבל אם יקחו על זה מס, אי-אפשר לשכנע אותם אנשים לעזוב את המשק ולרכוש דירה בעיר. על ידי כך ימשיכו אנשים בלתי מתאימים להישאר במושבים, ימשיכו לגרום נזקים כבדים לקרקע שהלאוץ הפקיד בידם, יזניחו את המשקים ולא נוכל לומר להם דבר, כי הרי לא יוכלו לעשות בכסף שיקבלו שום דבר אחר. אותם שיפורים שמענו כי מתכוונים לעשות לטובת הותיקים, לא יפתרו את הבעיה הזאת.

מר פינקלמן: אנחנו רוצים לשמוע אם יש כוונה להחיל את חוק עידוד החקלאות (מיסים) כפי שהוחל החוק לעידוד ההשקעות בתעשייה? האם יש כוונה למשרד החקלאות להגיש הצעת חוק משלו, או שהדרך פתוחה להגשת הצעת חוק פרטית? זה משתלב בעקיפין, אבל בצורה הדוקה עם הרפורמה.

מר רונן: כאשר אנשר החוק לעידוד התעשייה הובטח גם חוק לעידוד ההשקעות בחקלאות. בינתיים יש צורך בשינויים, כי דברים רבים כבר אינם רלוונטיים. ההצעה שדניס בה עכשיו, לגבי האטת הפחת, צריכה בהחלט לחול גם על ציוד חקלאי שנרכש באותה תקופה. אנחנו מבקשים שבענין זה ייקבע שיעור אחיד לתעשייה ולחקלאות.

ע. הדר (הורביץ): אני רוצה לעורר את ענין מס שבה מקרקעין. אם אדם מכר משאית או אוטובוס ורכש במקום זה מכשיר עבודה אחר מאותו סוג, מביאים זאת בחשבון; בחקלאות לא. יש כאן הפליה גם לעומת שכיר: אם שכיר מגיע לגיל פרישה, הוא מקבל בערך 300,000 ל' מקופות התגמולים שמשוחררות ממס ריווחי הון, אף על פי שהקרנות האלה עשו רווחים מכל מיני ספקולציות. גם אדם שאיבד את אדמתו והשקיע בה את כל עמלו - ולא רק 10% מתוך השכר - יקבל אותן סכום, ועוד יצטרך לשלם על זה 50% מס. אני יודע שמדברים חמיד על הקיפוח של השכירים, אבל אני חושש שמטיבה זו עשו כאן טעות שלא במחכוון. אמנם יש מקרים יוצאי דופן, אבל הרוב המכריע של החקלאים ייצא מקופה. עוזב את המשק רק מי שהגורל התאכזר לו, והוא צריך בכסף שהוא מקבל לרכוש לעצמו מקום בבית אבוח ולדאוג שיהיה מי שיטפל בו לעת זיקנה, אחרי עמל של עשרות בשנים. ממילא מוכרים רק אלה שאין להם בנים ממשיכים, שהיו יכולים לקיים גם אותם. מדוע שכיר יקבל את כל הסכום הזה ללא הורדות, ואילו מי שהקים משק והשקיע בו את כל חייו יצטרך לשלם?

מ. דרובלס: צר לי מאוד שהאוצר לחץ כל כך להעביר את הצעת החוק במהירות, אף על פי שועדת הכלכלה הממונה על הסקטור החקלאי והקואופרציה, לא הספיקה לגבש את עמדתה. יושבים כאן אנשים שממצאים הנושאים האלה היטב, והאוצר היה יכול ללמוד מהם הרבה.

ההצעה שהוצעה כאן גורמת למשבר אמינות רציני בין האזרח ובין המשטר. יתכן שחוק כזה קיים בארצות אירופיות רבות, אבל כאן באים לחקלאי שבמשך כל שנות חייו חשך מיטב חסכוניותו, ואולי אפילו לא גמר לשלם את החובות על הנכס, ואומרים לו שמהיום ולהבא הוא ישלם על מה שמקודם היה פטור. יתכן שלו ידע זאת מראש היה מחליט לבזבז את הכסף שלו בצורה אחרת. יתכן שהיה חושך בקופת תגמולים או בניירות ערך, אבל לא יתכן לכונן עכשיו ולקבוע באופן רטרואקטיבי שהנכס שלו כבר לא יהיה פטור, לאחר שמשך כל השנים חינכנו וצודדו אנשים להשקיע במשק החקלאי מתוך הנחה שיש להם פטור. במקום למכור את המשק, יהיה כדאי לנצל את כמות המיסים שמגיעה לו, שהיא מסובסדת על ידי הממשלה, ולעבד משק בצורה בלתי רנטבילית. יש כאן בעיות שרק אנשי מיקצוע יכולים לייצץ בהם. הצעתנו היא, להקים ועדת מיסנה משותפת עם ועדת הכספים, ורק לאחר מכן להגיש הצעות מגובשות.

היו"ר י. הורביץ:

זה לא ילך.

מ. דרובלס:

אם החוק הזה צריך לעבור, התנאי הוא שיפרידו בין מה שהיה עד לתאריך מסוים, וזממה שניקבע מעכשיו והלאה. הצעת החוק כפי שהיא תחטל את הקואופרטיבים. יש מאות משקים שעוברים מיד ליד בהתישבות מדי שנה. אנחנו מעוניינים שקודם כל יגיעו הבניים של המתיישבים לרכישת המשקים האלה. על ידי הצעת חוק זו נהפוך מושבים רבים לפרברים עירוניים לאנשים בעלי אמצעים, שאין להם ענין לעבד את הקרקע. המטרה שלנו היא לקשור את העם לאדמתו, על ידי האנשים שמעבדים אותה. אם עכשיו יוצא חוק חדש, לא תהיה בכך הסעיה לגבי מי שיקנה משק מעכשיו ולהבא, אבל אין זה נכון לגבי העבר.

היו"ר י. הורביץ:

קודם כל אני ממליץ שנבקש את ועדת הכספים לעכב את הגשת הצעת החוק עד אשר יסתיים הדיון שלנו. יש חשיבות רבה למה שחומר ועדת הכלכלה לאחר הפגישות האלה. צריך לבדוק מה בעצם רוצים כאן, האם לא איבדנו כל חוש מידה וכומר ראינו בגלל עומס הצרות. מצד אחד נוצר חוב מפלתי צמוד בשיעור 80 מיליארד ל"ו, וזה עדיין כדור שמתגלגל וחופף; כאשר נעשה נסיון להטיל מס על ריווחי ההצמדה - שבחלק גדול נמצאים בידי קופות הגמל - קמה התנגדות כזאת שויתרו מיד על הרעיון. התוצאה היא שמצד אחד משלמים 37% או 40% ריבית כדי למכור איגרות חוב, ובכסף הזה מפתחים העשייה וחקלאות. לעומת זאת, אותו חקלאי שמשקיע את כספו שלו, ואפילו הלוואות, בפיתוח החקלאות - אין אומרים לו "ישר כוחך, אדרבא השקיע!" אלא באים ומטילים עליו מס. לא זו בלבד שהשקעתו של החקלאי באה במקום השקעה מסובסדת על ידי הממשלה, אלא שהוא עוד צריך לשלם מס כזה, שלא כדאי יהיה לו להשקיע בכלל. יתכן שיום אחד תגיעו למסקנה שהמצב הכלכלי הוא כל כך גרוע, שצריך להטיל 30% או 40% מס על כל החסכוניות שהצטברו במשך 30 שנה, בכל מקום שהוא; אך דוקא על החלק היצרני ביותר אתם באים להטיל את המס הזה ולא על אחרים? דוקא על אלה שמשקיעים משלהם, מקופת הגמל שלהם בפיתוח החקלאות? להצדקת העניין מפתחים את התאוריה: החקלאים נהנו מן הפיתוח בזכות המדינה. אינני רוצה להיכנס כעת לויכוח מי נהנה יותר ממי, אבל אני חושב שצריך לשאול קודם כל את השאלה העיקרית: כמה אתם מקוים לקבל תוך שנה או שנתיים, כדי שההכנסה הזאת תצדיק את כל עוגמת הנפש שאתם יוצרים?

פ. גרופר:

אף אחד לא ימכור.

היו"ר י. הורביץ:

כל מי שרוצה שתהיה בארץ הזאת כלכלה בריאה, חייב ללחום בכל תוקף נגד הטלת מיסים על קופות הגמל של החקלאים בלבד. אנחנו באים לעקור במו ידינו את הרצון של האיש לחסוך ולהשקיע בפיתוח המשק על חשבוננו הוא ולא על חשבון המדינה.

א. לבני:

האם אתם לא חושבים שרטרואקטיביות בהטלת מס היא הפרת חוזה בין האזרח למדינה? ברגע שאדם נולד יש לו חוזה עם המדינה, והיום אתם באים להפוך את הקערה על פיה.

אני יודע שאתם שבה מקרקעין צריך לשלם על הרווחים נטו. מחשבים את מחיר הרכישה ומוסיפים עליו את המיסים ששילמת, את השיפורים שעשית וכל ההוצאות שהיו לך, לפי הקבלות. החקלאי השקיע את כל עבודתו, את עבודת בני משפחתו, את לילות השמירה ואת ימי העבודה בשבתות ובחגים, אבל על כל זה איך לו קבלות... זה לא נכס רגיל שאפשר להשוות אותו עם מיגרש עירוני. איך אפשר לכלול אותם בחוק אחיד?

פ. גרופר:

אני מצטרף לתלונתו של חה"כ דרובלס על הזילזול שאתם מגלים כלפי ועדת הכלכלה. כאשר אתם באים לחוקק חוק כזה, אינכם מוצאים לנחוץ לבוא לאותה ועדה שכל ימות השנה עוסקת בנושא הזה. לפי חלוקת הסמכויות בכנסת אמונה ועדת הכלכלה על הנושא החקלאי, ובדבר כל כך עקרוני, שהוא למעשה הלאמה חלקית של הרכוש החקלאי, אפילו לא פונים לוועדה כי ברור היה שהוועדה הזאת תתייחס לנושא לעומקו ותאמר את דעתה; לכך פסחו עליה והעבירו את הנושא במהירות המקסימלית דרך ועדת הכספים. זאת לא הדרך לחוקק חוקים. יחכן שמגיעים למסקנה שמצב מדינת ישראל כל כך חמור שצריך להלאים את הרכוש ולהפסיק לשלם מסכורות; אם העם בתוצר והדבר חיוני - בבקשה! אבל במשך כל השנים השיטה היא אחת: להטיל מעמסה על כל קבוצה חלשה, ולהתקפל בפני כל קבוצת כוח. כך מנהלים מדינה?! האנשים שבהם מדובר לא קנו דולרים ולא קנו ניירות ערך; כל פרוטה שברשותם, ולפעמים גם הלוואות גדולות, השקיעו במשק. הם לא עובדים לפי נורמות מדודות עם תוספות. האסון שקרה במדינת ישראל בשטח מזרח העבודה, עדיין איננו מחבטא בחקלאות. עכשיו באים ללמד אותנו שלא כדאי לעבוד, לא כדאי להשקיע, כדאי לעשות רק קומבינציות. עם כל הצער שגורם לי עצם הנושא, אני שמח שמכל נציגי הסקטור הזה הגיעו לשבת ליד שולחן אחד. אני רוצה לומר לכולכם: זה לא יעבור! לפי מה יעריכו את הרווח? לפי מה שהמשק עלה לנו? צריך להביא שוב את הפרופוסורים כדי שימצאו שיטה כיצד להעריך מה שהושקע ומה היה שוויו של משק בנהלל לפני 50 שנה. אולי הם יציעו שיטה כיצד להעריך מה שוויו של דונם.

ועדת הכלכלה איננה צריכה לוותר על הוצאת מסקנות משלה, ועל השמעתן. הלחץ לגמור כבר השבוע הוא ממש יחס של בוז. משום כך אני חושב שאנחנו חייבים לנסח את המסקנות כבר היום, אחרת זה יהיה מאוחר מידי, בשבוע הבא כבר הכל גמור. אם לא נוציא עוד היום את המסקנות שלנו, לא נתנו שום עזרה לאלה שמנסים להאבק בנושא הזה.

י. שערי:

הדיון בחוקים הפיסקליים איננו שייך לוועדת הכלכלה אלא לוועדת הכספים, אבל הבעיה הזאת איננה רלוונטית; גם ועדה זו יכולה להביע את דעתה. עניין שילוב מס שבה מקרקעין עם מס ריווחי הוץ איננו חלק אינטגרלי של הרפורמה. מטרתה של הרפורמה לתקן את העיוותים במס ההכנסה, שגרמו להצרה של בסיס המס בצורה בלתי מתקבלת על הדעת. לכן אל יציגו לנו את שני הנושאים האלה כמיקשה אחת, שעיקוב חלק מהם יכול לערער את כל הרפורמה. אם נקבל עכשיו גם את החלק הזה באותו חיסרון, עלול להתקבל חוק בלתי צודק שיגרור להחרמת חלק גדול של הרכוש. על כך איש לא החליט. הצעה זו גם מוכרחה להביא לפגיעה רצינית ביותר בחייטכון. כפי ששר האוצר אומר שהוא איננו יכול להטיל מס על ההצמדה באיגרות חוב צמודות, לפי אותו נימוק הוא גם לא יכול להטיל מס על מי שהחזיק בנכסים תקופה שהצדיקה אותו לפטור. גם זאת הפרת אמון, שלא תחכן במדינה מתוקנת. לגבי העתיד יכול כמובן האוצר להחליט גם על ביטול הפטור של ריווחי ההצמדה, אלא שאז יוכל

האזרח להחליט אם הוא רוצה לרכוש איגרות צמודות או לא; אי אפשר לקבל החלטות כאלה בצורה רטרואקטיבית, לא שם ולא כאן. מבחינה זו אינני רואה הבדל בין איגרות חוב או בין רכישת פרדס חיפוכן בעידוד הממשלה שהבטיחה כי בדרך זו יוכל לשמור את ערך כספו. אי אפשר להגיד שהמדד מבטא את האינפלציה - אולי רק בשנים האחרונות.

לפי דעתי צריך האוצר לנתק את הנושא הזה מכלל תוכנית הרפורמה ולהשאיר אותו פתוח לדיון ולליבוך - או לבצע את השינוי שלא השפעה רטרואקטיבית.

מר נוי דורפר: היחה שאלה לגבי הגדלת חשלומי הביטוח הלאומי. בתיקון מס' 21 לפקודת מס ההכנסה היכרנו בתור הוצאה את החשלום של הביטוח הלאומי שמשלם עובד עצמאי עבור עצמו, במקביל להכרת ההוצאה אצל המעביד לגבי השכיר; אנחנו מכירים ב-50%. היות ויש הצעה לתיקון בחוק הביטוח הלאומי המגדיל את חלקו של העובד העצמאי, נצטרך גם כאן לשנות את השיעור שמכירים בו, מ-50% ל-75% בערך, כך שישאר סטטוס קוו ולא יהיה קיפוח. הנושא הזה נידון בוועדת הכספים. האוצר לא יתנגד לתיקון הזה שמטרתו לשמור על הסטטוס קוו.

לגבי ניהול ספרים, זה אחד העקרונות הבסיסיים שבהצעת הרפורמה, כדי להשיג דיווח נכון ושומות נכונות במערכת כולה. מחוך התקנה, לשיפור רמת הדיווח ורמת החשלומים, אפשר היה להמליץ על הורדת שיעורי המס. לכן עמדו בחוקף על הצורך שכל הנישומים, כולל השכירים, ינהלו חשבונות. יש עירעורים על כך מצד התאחדות הסוחרים, ארגון בעלי המלאכה, ארגון החקלאים - כל אלה טוענים שאינם יכולים לנהל חשבונות. לעת עתה יצא צו שמחיל את החובה לנהל ספרים על 50,000 נישומים. בכך עדיין לא כלולים החקלאים; כוונתו היא לדחות חובה זו לאפריל 1976 לגבי החקלאים. עצם העניין איננו מסובך, הדרישות הן מינימליות. פרסמנו חוברת שנשלחת לכל אחד מן העצמאיים, ובה מוסברים הדברים בצורה בהירה ביותר. למעשה יצטרך החקלאי רק לרשום את הפידיון בכל יום. לא נוכל לוותר על זה, כי לא נוכל לעמוד גם בפני לחצם של אחרים. מדובר בסך הכל על רישום יומי של המחזור ושמירה על הקבלות. מי שמגיע למחזור גדול יותר, כלומר בין 250,000 ל-500,000, יצטרך לרשום בסוף השנה גם את החייבים ואת הזכאים שלו. אלו דרישות מינימליות. אנחנו בטוחים שכל אחד יכול לעשות זאת, ואם איננו יכול, יש מדריכים ויועצים שיראו לו את הדבר. החקלאים לא נכנסו לשלב הראשון, ואפשר לדון על התאמות חשובות שדרושות על מנת שהחקלאים יוכלו לעשות את הדבר ללא קושי. יגיעו להסדר עם נציב מס ההכנסה כיצד להבטיח את הדברים החשובים הנותנים ביטוי להכנסה האמיתית שלהם, ואני בטוח שהעומס לא יהיה גדול. הנהלת החשבונות תיתן לאלה שיעשו אותה גם כמה העדפות: מכירים בהוצאות שיש לצורך ניהול החשבונות, מכירים בפחת, מכירים בהפסדים וגם שיעור המס מופחת. אני חושב שזו גזירה שיכולים לעמוד בה, וכל מטרתה להבטיח תשלום מס אמת. אני לא רוצה להתמקח עם הנישומים ולעשות להם תחשיבים; אני רוצה שפעם בשנה יגישו את הדו"ח ונקוה שהוא יהיה נכון; שיעורי המס יהיו קטנים יותר.

בקשר לדיון במס ריווחי הון - אם הכנסת תחליט להעביר את הדיון בחוק לוועדת הכלכלה, אנחנו נבוא לוועדת הכלכלה. לא לנו להחליט בעניין הזה. אני רוצה רק להעיר שהכנסת כולה הצביעה על החוק בקריאה הראשונה, וגם הקריאה השניה והשלישית תובא לכנסת כולה. אין בחוק זה עד היום שום דבר שמיחד ענף מסוים במשק. אני חושב שנעשה עוול ונחליף עיוותים ישנים בעיוותים חדשים, אם בחוקים החדשים נייחד מישהו - בין שזה חבר אגד ובין שזה חקלאי עצמאי. כפי שחוק מס הכנסה יהיה מעכשיו אוניברסלי, כך גם חוק ריווחי הון צריך להיות אוניברסלי, אחרת הציבור לא יעמוד בזה. בעל מלאכה לא יסכים להיות מופלה בחישוב הרווחים שלו לעומת אותו בעל מלאכה שעובד בחקלאות.

בקשר לענין הרטרואקטיביות, אמר אחד מחברי הועדה, מר רונאל: אם תפרשו זאת כאילו יחולו המלצות הועדה רק על נכסים שנרכשו מעכשיו ואילך, אתם עושים צחוק מן הועדה. הכוונה שלהם להחיל זאת באופן רטרואקטיבי, כפי שאתם קודמים זאת כלולה במפורש בדו"ח: בעמ' ה-5 נחננו דוגמאות, בין היתר דוגמא על נכס שנרכש ב-1959. דובר כאן על רווחים שהצטברו בעבר. אני רוצה לציין שהממשלה הסוציאליסטית באנגליה הצהירה שיש שבה מקרקעין, לפיו גובים את החסלות בגין השבח גם אם אין מימוש, מדי שנה בשנה. מש הרכוש הוא שם בידי הרשויות המוניציפליות. אם מישהו מציג שלא לקבל את הגישה של הצטברות, הוא צריך להסכים שנגבה את המס בכל שנה, גם אם אין מימוש. הדרך הבטוחה ביותר לחישוב הרווח היא חישוב ההפרש בין מחיר הקניה למחיר המכירה. כך נוהגים בכל מקום בעולם. רוב הטענות שעלו כאן נגד ההצעה החדשה, היו למעשה טענות נגדו מס' על רווחי הון בכלל: יש לשמור על דברים שנרכשו בדם חרתי משמע, הנכס הזה הוא קופת הגמל של העצמאי, כשם שיש קופת גמל לשכיר וכו'. אבל העובדה היא שמס רווחי הון קיים היום, זאת לא הצעה חדשה. לא מתקבל על הדעה שמדינה הרוצה להיות סוציאליסטית, מטילה מס על רווחים מעבודה ואינה מטילה מס על רווחים מהון. לפי דוגמא שמביאה ועדה בן-שחר (עמ' ה-5) אתם רואים שמי שרכש נכס בשנת 1959 ומכר אותו ברווח של עד 300%, ישלם עכשיו פחות מסצריך היה לשלם לפי החוק הקיים; רק אם הרווח 400% או יותר, יצטרך מעכשיו לשלם 22.8% לעומת 19% וכן הלאה. נכון שיש בעיה לגבי העבר; היו רבים שאמרו כי אין להם התנגדות לעיקרון שקבעה ועדה בן-שחר לגבי מיסוי הון, אבל הם מתנגדים לאותם מקרים שעד עכשיו היו פטורים ממס ועכשיו עומדים לדרוש מהם לשלם. לוועדה הכספיים מגבשים עתה הצעות שבאות להקל במידה מסוימת על אותם נכסים שנרכשו לפני שנה מסוימת, או לפני 1955 או לפני 1959.

א. לבני: האם זה יחול גם לגבי אותם מקרים שילדים "נכנסו לנעלי הוריהם"?

מר נוידורפר: גם היום זה מצוין בחוק. בסך הכל יש הקלה במס רווחי הון לעומת המצב הקיים היום. אם העיקרון הוא טוב, הוא טוב גם לגבי העבר. הבעיה היחידה היא שבשיטה הקיימת בעבר הייתה נקודה של 0 מיסים, וזה לא יהיה מעכשיו. אני מקוה שיחגבשו הצעות מסוימות כדי שנוכל להגיע לרפורמה, אשר מקלה באופן רציני מאוד את שיעורי המס גם על שכירים וגם על חקלאים; על אותה הכנסה שהייתה לו בעבר גם החקלאי ישלם להבא פחות.

היו"ר י. הורביץ: אני מודה מאוד לאורחים שחרמו תרומתם לדיון. אני מציג לחברי הועדה לקבל היום רק החלטה אחת: לפנות לוועדת הכספיים ולבקש לעכב כל החלטה עד אשר נוכל לסיים את דיוננו, כדי שנביא את הסיכומים שלנו כחות דעת לשקול. נבקש בינתיים לעכב את הגשת הצעת החוק למליאה. אני מציג לבחור ועדה של 5 חברים שתנסח את ההמלצות לישיבת מליאת הועדה: חברי הכנסת גרופר, הדר, שפרי, אבטבי ואנוכי.

ההצעה נתקבלה